

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 155/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

227/2009. (VIII. 5.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **budapesti lakos panaszos**¹ 2009. március 23-án előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. augusztus 5-én – dr. Juhász Imre elnökhelyettes távollétében – megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos a vele szemben 2009. március 20-án F. település területén foganatosított rendőri intézkedés miatt terjesztette elő panaszát a Testülethez 2009. március 23. napján.

I.

A panaszbeadvány szerint a panaszos a megjelölt napon hajnali 1 óra körül F. településen, a N. úton haladt a B. utca irányába, amikor egy rendőrségi gépkocsi megállt mellette, és abból két „rendőri egyenruhát viselő felfegyverezett személy” szállt ki. A panaszos állítása szerint a rendőrök – akik az azonosító számukat úgy viselték, hogy az nem volt látható – a rendőri intézkedés

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

kezdeményezésének közlése nélkül a panaszos igazolványát és lakcímkártyáját elkérték.

A panaszos azon kérdésére, hogy mi az igazoltatás oka, a rendőrök azt válaszolták, hogy „kértünk öntől egy személyi igazolványt”. A panaszos adatait rádión továbbították, majd közölték vele, hogy a ruházatát átvizsgálják. Az átvizsgálás okaként pedig csak annyit közöltek, hogy „fokozott ellenőrzést rendeltek el, mivel az utóbbi időben sok a betörés és a rablás a környéken, ezért mindenkit igazoltatnak, akit később este egyedül látnak, és gyanúsnak tűnik.”

A panaszost felszólították, hogy tegyen ki mindent a zsebéből a gépkocsi elejére, aminek ő eleget tett. Az egyik rendőr – ismeretlen okból – közben a panaszos térdhajlatába térdelt, amivel őt egyensúlyából kibillentette.

A rendőrök a panaszos személyes holmijait tüzetesen átnézték – köztük „Hatvannégy Vármegye” és „Magyar Ellenállás” matricákat, por elleni védőmaszkot és „Turulos” kulcstartót is találtak – és nehezményezték, hogy azokat miért hordja magával a panaszos.

Az intézkedést követően a rendőrök agresszíven „beszóltak” a panaszosnak, hogy „gyorsabban, és ne egyenként szedje a cuccait és tegye le a földre, mert addig három betörés lesz, és ők sietnek”.

A panaszos az intézkedést követően, 11 óra körül felkereste a D.-i Rendőrkapitányság F. Rendőrőrsét azért, hogy ott a vele szembeni intézkedés miatt panaszt tegyen. A Rendőrőrsön a megbízott őrsparancsnok közölte, hogy ő adott utasítást fokozott ellenőrzésre a környéken elszaporodott bűncselekmények miatt. A panaszos a panasz megtétele érdekében kérte a vele szemben intézkedő rendőrök adatait, amit azonban a megbízott őrsparancsnok megtagadott, ugyanakkor – a panaszos szerint – ismeretlen okból egy RK lapra rögzítette a panaszos adatait. Miközben a panaszos a megbízott őrsparancsnokkal beszélgetett, egy civil ruhás rendőr megkérdezte, hogy „miért akar a rendőrséggel kekeckedni”. A megbízott őrsparancsnok figyelmeztette ezt a rendőrt, hogy a panaszossal már megbeszélték az ügyet.

A megbízott őrsparancsnok nem foglalta jegyzőkönyvbe a panaszos panaszát, csupán annyit közölt, hogy megbeszéli a rendőrökkel az ügyet, és ha az a neki nem felel meg, akkor tegyen panaszt.

A panaszos a vele szemben tanúsított eljárást az emberi és alkotmányos jogai különösen durva megsértésének tartja, és kérte, hogy ügyét a Testület vizsgálja meg.

II.

A Testület az ügy érdemi kivizsgálása érdekében felvilágosítást kért a D.-i Rendőrkapitányságtól arról, hogy kik voltak a panaszossal szemben intézkedő rendőrök, továbbá annak tekintetében, hogy a rendőri intézkedésekkel összefüggésben milyen rendőrségi dokumentumok keletkeztek.

A D.-i Rendőrkapitányság vezetője tájékoztatta a Testületet arról, hogy a panaszolt intézkedést a D.-i Rendőrkapitányság F. Rendőrőrsének két járőrvezetője, egy r. törzssászlós és egy r. főtörzsőrmester foganatosította, azonban azzal összefüggésben írásos dokumentum nem keletkezett.

A Testület felhívta a kapitányságvezetőt, hogy írásban nyilatkoztassa az intézkedő rendőröket a foganatosított intézkedéssel kapcsolatban – különösen a szolgálati fellépés módja, az intézkedés oka és jogalapja, valamint a tanúsított magatartás és hangnem tekintetében, azonban annak nem tettek eleget.

A kapitányságvezető által adott tájékoztatás szerint F. városban a rendőrőrs megbízott parancsnoka szóbeli, illetve a járőrlapon feltüntetett utasítása alapján – figyelemmel a közelmúltban F. település térségben elszaporodott (betöréses) lopásokra – szükségessé vált éjjelente a megjelölt területen közlekedő gyanús személyeket igazoltatni, és a körözési információs rendszerben ellenőrizni; továbbá a bűncselekmények eszközeként használt eszközök felkutatása érdekében ruházat-, csomag- és gépjármű-átvizsgálásra is sor kerülhet.

A F.-i Rendőrőrs megbízott parancsnoka jelentést készített, amely szerint a panaszos a rendőri intézkedést követően valóban megjelent a Rendőrőrsön és tájékoztatást kért az intézkedéssel kapcsolatban. A rendőrségi tájékoztatás szerint a panaszos az általa elmondottakat azzal vezette be, hogy a Testületnél kívánja előterjeszteni beadványát. Az őrsparancsnok felajánlotta a panasz írásba foglalását, de attól a panaszos a beszélgetés során elzárkózott.

A Testület részére megküldték továbbá a panaszos igazoltatásának tényét igazoló EDR SMS körözési lekérdező rendszer által rögzített adatokat, amely szerint az intézkedéskor a rendőrök használatában levő EDR rádióval 2009. március 20. napján 0 óra 53 perckor ellenőrizték a panaszost.

III.

A Testület a panaszbeadvány és a rendelkezésre bocsátott rendőrségi adatok alapján megállapította, hogy a rendőri intézkedés érintette a panaszos személyes adatainak védelméhez, személyi szabadsághoz és integritáshoz, emberi méltósághoz való jogát; jogorvoslathoz (panasz előterjesztéséhez) és tisztességes

eljáráshoz való alapvető jogát, valamint az beleütközött a kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód tilalmába az alábbiak szerint.

1) A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrök az azonosító számukat nem megfelelően látható módon viselték, továbbá a rendőri intézkedések tényét és célját nem közölték.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 20. §-a tartalmazza a rendőri intézkedés során a rendőr azonosítására vonatkozó rendelkezéseket, amelynek az a célja, hogy a rendőri intézkedések, eljárások során minden esetben kétséget kizáróan azonosítani lehessen az eljáró rendőrt. Ennek ugyanakkor nem lehet olyan hatása, hogy az intézkedést akadályozza.

Az Rtv. 20. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőrt intézkedése során vagy az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye, vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja. Ugyanezen törvényhely (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt minden esetben köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti (pl. azonnali beavatkozás, fellépés szükséges), ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni. Emellett az Rtv. V. és VI. fejezetében foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni a panasz lehetőségéről.

A szolgálati fellépés módját a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 4. §-a részletezi. A 4. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedést – ha annak eredményességét nem veszélyezteti – a napszagnak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel tisztelgéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. Az intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét is felmutatja, kivéve, ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti (ez esetben azt az intézkedést követően kell megtenni).

Az azonosíthatóságra és a szolgálati fellépés módjára vonatkozó jogszabályi rendelkezések garanciális jelentőségűek, mert megtartásuk biztosítékot jelenthet arra nézve, hogy az állampolgároknak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. §-ának (1) bekezdéséből levezetett tisztességes eljáráshoz való alapvető joga érvényesülhessen a velük szemben foganatosított intézkedések alkalmával. Amennyiben viszont ezek az elemi szintű formai elemei hiányoznak, akkor sérül ez az alapjog.

Amellett, hogy az Rtv. 20. §-a rögzíti a rendőr azon kötelezettségét, hogy magát az intézkedés megkezdésekor azonosítsa, az intézkedés tényét és célját szóban közölje, a rendelkezés azt is előírja, hogy az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az Rtv. szerinti panasz lehetőségéről.

E törvényi rendelkezés indoka – ahogyan arra a Testület már több állásfoglalásában [elsőként a 166/2008. (XII. 17.) számúban] utalt – hogy csak abban az esetben gyakorolható érdemben a rendőrség közhatalmi tevékenységének társadalmi monitorozását lehetővé tevő panasztételi jog, amennyiben az intézkedéssel érintett személlyel az intézkedés okát olyan részletességgel közlik, amelynek alapján megfelelően meg tudja ítélni a vele szemben foganatosított intézkedés jogszerűségét.

(A panasz lehetőségéről való tájékoztatásban pedig – minthogy a megfelelő tájékoztatás az állampolgári jogérvényesítés elengedhetetlen feltétele és minthogy a szakasz az „e törvény szerinti panasz lehetőségéről” szól – értelemszerűen benne foglaltatik a Testület eljárásáról való tájékoztatás követelménye is.) Amennyiben a rendőr nem az intézkedés valódi okát jelöli meg, ez a cél értelemszerűen nem valósulhat meg, ami sérti az érintett tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát.

A Testület felhívása ellenére az intézkedő rendőrök nem nyilatkoztak a panaszossal szemben történt szolgálati fellépésük szabályszerűsége tekintetében. Mivel a panaszos állítását alátámasztó, vagy azt cáfoló bizonyítékokat a rendőrség ebben a kérdésben nem szolgáltatott, ezért a Testület a panaszosi állítást vette alapul, és megállapította az Rtv. 20. §-ában foglalt kötelezettség megsértését, és ezáltal a jogállamiság és a jogbiztonság alkotmányos alapelveiből levezetett tisztességes eljáráshoz való alapvető jog sérelmét.

2) Az igazoltatás, illetve a ruházat- és csomagátvizsgálás jogszerűsége tekintetében a Testület az alábbiak szerint foglalt állást.

Az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.

Az Rtv. 29. §-ának (6) bekezdése értelmében a rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi.

A Szolgálati Szabályzat 40. §-ának (1) és (2) bekezdése rögzíti, hogy a ruházat, csomag és jármű átvizsgálása bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetése tárgyi bizonyítási eszközeinek felkutatására, közbiztonságra veszélyes eszközök kiszűrésére irányulhat, illetve arra sor kerülhet különösen igazoltatás, és fokozott ellenőrzés során, személyi szabadságot korlátozó intézkedések foganatosításakor (az előbb felsorolt esetekben az átvizsgálás túrésére a birtokos kényszeríthető is); továbbá rendezvény, esemény alkalmával meghatározott területre belépő személyek esetében, illetve az állam működése, illetve a lakosság ellátása szempontjából fontos létesítményekbe való be- és kilépéskor.

A panaszos szerint a rendőrök az igazoltatás okaként annyit mondtak, hogy „kértünk egy személyi igazolványt”, a ruházat- és csomagátvizsgálást pedig azzal indokolták, hogy az utóbbi időben sok a bűncselekmény a környéken, ezért a későn este egyedül közlekedő, gyanús személyeket átvizsgálják.

A Testületet az érintett rendőrőrs parancsnoka arról tájékoztatta, hogy a térségben a járőröknek a közelmúltban elszaporodott lopásokra figyelemmel lehetőségük van a gyanús személyek igazoltatására, körözési információs rendszerben történő adatlekérdezésre, illetve bűncselekmények feltételezett eszközeinek felkutatása érdekében ruházat-, csomag- és gépjármű-átvizsgálásra.

A Testület megítélése szerint a panaszügyben az igazoltatás jogszerűen történt: a panaszos személyazonosságának megállapítását indokolta tette a közbiztonság védelme, illetve a rendőrség által hivatkozott bűnmegelőzési cél egyaránt. A fenti jogszabályi rendelkezések egybevetésével továbbá az is megállapítható, hogy a panaszos ruházatának és járművének átvizsgálásának is megvolt a jogalapja, minthogy arra igazoltatás esetében felhatalmazást ad a jogszabály.

A Testület megállapítása szerint az igazoltatás és a ruházat- és járműátvizsgálás jogszerű volt, melyek érintették a panaszos személyes adatok védelméhez való jogát [Alkotmány 59. § (1) bekezdése], személyi szabadsághoz és integritáshoz való jogát [Alkotmány 55. § (1) bek.], valamint tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát, azonban a jogkorlátozás jogszerűen történt.

A Testület ugyanakkor ezen panaszügy kapcsán is felhívja az állomány figyelmét arra, hogy az igazoltatás, mint minden rendőri intézkedés célhoz kötött, ezért minden esetben kell lennie valamilyen törvényi jogalapjának és céljának, az soha nem lehet önkényes, önmagáért való [vö. 20/2008. (VI. 25.) sz., 149/2008. (XII. 3.) sz. állásfoglalás].

3) A panaszos sérelmezte beadványában azt is, hogy az intézkedést követően a F.-i Rendőrőrs parancsnoka nem adta meg az intézkedő rendőrök adatait, de adatait RK lapon rögzítette, továbbá nem foglalta jegyzőkönyvbe a panaszos panaszát.

Az Rtv. 24. §-ának (1) bekezdése értelmében a rendőr köteles a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.

Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése szerint az, akinek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez vagy Testülethez.

A rendőrségtől kapott felvilágosítás csak azt tartalmazza, miszerint a panaszos azzal vezette be mondanivalóját az őrsparancsnoknak, hogy a Testületnél kívánja panaszát előterjeszteni, ezért elzárkózott attól, hogy a rendőrörsön írásba foglalják panaszát. Az őrsparancsnok ugyanakkor nem nyilatkozott az intézkedő rendőrök adatainak rendelkezésre bocsátása, illetve a panaszos adatainak feljegyzése tekintetében.

A Testület a rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alapján azt a panaszosi állítást fogadta el, hogy az intézkedő rendőrök adatainak közlése nem történt meg a rendőrségen, ezért azzal összefüggésben is megállapította a panaszos tisztességes eljáráshoz és jogorvoslathoz való alapvető jogának sérelmét.

4) A panaszbeadvány szerint az intézkedés során a rendőrök térdhajlatába térdeltek, illetve meg nem engedett hangnemben beszéltek vele.

Az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének második mondata szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

A rendőrségtől kapott dokumentumok sem a panaszos állítását alátámasztó, sem azt cáfoló bizonyítékot nem tartalmaznak, ezért a Testület a rendőrök hangneme és magatartása tekintetében úgyszintén a panaszosi állítást fogadta el, amelynek következtében megállapította, hogy sérült a panaszosnak az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében rögzített emberi méltósághoz való joga, továbbá azt, hogy a tanúsított rendőri magatartás beleütközött az Alkotmány 54. §-ának (2) bekezdése szerinti kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód tilalmába.

A Testület – más állásfoglalásaihoz hasonlóan [pl. a Testület 108/2008. (X. 8.) sz., illetve 143/2008. (XI. 26.) sz. állásfoglalásait], – ezen panaszügy kapcsán is felhívja arra a figyelmet, hogy a rendőrségnek minden intézkedése során szem előtt kell tartania azt, hogy a feladatai ellátása során tiszteletben tartsa és védelmezzék az emberi méltóságot, óvja az ember jogait. Az intézkedő rendőrökkel – mint a közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjaival – szemben minden esetben elvárható a határozott, ám udvarias és kulturált fellépés.

IV.

A Testület – korábbi állásfoglalásaihoz (pl. 212/2009. (VII. 8.) sz. állásfoglalás) – ismételten utal arra, hogy nem tartja elfogadhatónak a rendőrség azon gyakorlatát, hogy az intézkedő rendőrök megkeresésünkre az intézkedéssel kapcsolatosan nem kívánnak nyilatkozni. A kialakulóban lévő új gyakorlat a Testület és a rendőrség együttműködését ássa alá.

A Testület az Indokolásban kifejtett megállapítások alapján arra a következtetésre jutott, hogy a vizsgált rendőri intézkedések során sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz és jogorvoslathoz való alapvető joga, emberi méltósághoz való joga, valamint az intézkedés beleütközött a kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód tilalmába.

A Testület arra a következtetésre jutott, hogy a jogsérelem mértéke – a tárgybeli esetben, annak összes körülménye alapján – eléri azt a szintet, amely a Testület súlyos alapjogsérelemet megállapító állásfoglalását megalapozza, ezért állásfoglalását – az Rtv. 93/A.§-ának (6) bekezdése alapján – megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2009. augusztus 5.

Dr. Kaltenbach Jenő
elnök

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
előadó testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag